

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 61.

Vtorik 29. Kozoperska

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Josefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znesse 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da se naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

Dvorno žalovanje,

ki se po Nj. Veličanstvu, rajnci kraljici Belgije po najvišjem zaukazu 24. Kozoperska 1850 začne, in skozi šternajst dni s temi le premenami obhajalo bo.

Pervih 8 dni, t. j. od 24. do 31. Kozoperska nosijo c. k. tajni svetovavci, kamorniki in jedonosci črne obleke z okoljenimi meči. Poslednjih 6 dni, t. j. od 1. do 6. Listopada nosijo omenjeno obleko z barvanimi meči. Najvišje in višje gospe, potem gospe nosijo prvih 8 dni črne svilnate oblačila, s črnim glavnim kinčam in garniturami, potem s črnim kinčem.

Poslednjih 6 dni nosijo omenjene oblačila z glavnim kinčem in garniturami iz špic aliblonde in s pravim kinčem.

25. oktobra bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXXVII. del občenega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 8. julija 1850 v edino-nemškem izdanju na svetlo prišel, v madjarsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 259. Ukaz ministra pravosodja od 30. julija 1850, s katerim se po najvišjem sklepu od 28. junija 1850 dozdanja oblast javnih fiskalov dvigne, in vstanovi, da se ta oblast državnim zastopništvam na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem, v serbski vojvodini in temeskem Banatu podeli.

Dunaj 24. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občenega državnega zakonika in vladnega lista.

23. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXL. del občenega državnega zakonika in vladnega lista in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 388. Ukaz ministra bogočastja in uka od 8. oktobra 1850, zadevajoč vravnanje c. k. evangelske bogoslovske učilnice na Dunaju, učenje v njej in disciplinarni red.

S tem delam se bo tudi šest in petdeset dokladni del izdal in razposlal. Zapopade naj ponižniši prednašanje ministra bogočastja in uka od 7. julija 1850 k predstoječemu ukazu od 8. oktobra 1850 pod št. 388 v 140. delu občenega državnega zakonika in vladnega lista.

Tudi 23. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXIV. del občenega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 22. avgusta 1850 v edino-nemškem izdanju na svetlo prišel, v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 333. Ukaz ministra denarstva od 9. avgusta 1850 čez vpeljanje razširjanja davka bišnih obresti na več poslopij in krajev, kar

se je v §. 5 najvišjega patenta od 10. oktobra 1849 odločilo.

Dunaj 22. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občenega državnega zakonika in vladnega lista.

24. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXII. del občenega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer za zdaj v edino-nemškem, in v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 389. Razpis ministra bogočastja in uka od 5. septembra 1850, v katerim se naznani potrebna starost za vstop v terezijansko akademijo.

Št. 390. Razglas ministra vojaštva od 5. oktobra 1850, zadevajoč opazke, ki se imajo v pogoje z vojaško denarnico vzeti in sodniško stanje iz takih pogodb vstalih pravn.

Št. 391. Razpis ministra pravosodja od 9. oktobra 1850, s katerim se odločbe čez sodništvo žandarmerije po najvišjem sklepu od 21. avgusta t. l. storjene, občinstvu naznani.

Št. 392. Razpis ministerstva hogočastja in uka od 10. oktobra 1850, zadevajoč ravnanje javnih gimnazijalnih učencov, ki pred koncem polletja javno učiliše zapuste.

Št. 393. Razpis ministra pravosodja z porazumljenjem ministra zunanjih zadev od 14. oktobra 1850, s katerim se vstanove nekatere polajšanja v oziru poslatev in druge vradne opravila, ktere se imajo na prošnjo avstrijskih sodniških gospod v zunajnih državah vpeljati.

Št. 394. Ukaz ministra pravosodja od 18. oktobra 1850, glede odločbe najvišjega patenta od 2. avgusta 1850 sodniških opravil, napraviti nove gruntne in zapisninske bukve.

Tudi 24. oktobra 1850 bo c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju III. del občenega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 8. januarja v edino-nemškem in 28. septembra 1850 v serbsko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel, v talijansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 3. Cesarski patent od 30. decembra 1849, s katerim se deželna vstava za vojvodstvo solnograško z dotičnim volitnim redam razglasi in naznani.

Dunaj 23. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občenega državnega zakonika in vladnega lista.

24. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXLII. del občenega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 395. noter do številke 424 razpise ministra kupčije, obertnije in javnih stavb razne dobe, s kterimise ali podeljenja ali podaljšanja

ali prenašanje svojosti ali vgasnenja privilegij naznani.

Dunaj 25. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občenega državnega zakonika in vladnega lista.

30. Kozoperska 1850 je bil izdan in razposlan XXVII. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Razpis c. k. kranjskega poglavarstva od 24. Kimovca 1850. Uradni poduk za župane zastran pregledovanja popisovanja.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dopis iz Dunaja. Predsuharji so jeli mogočno svoje glave vzdigovati, pa kakor se zdi, nimajo k temu ravno preveč uzroka in še menj bodo uspeha imeli. Velke vradnje se derže terdno vstave in dokler se je onederže, ne bo ravno lahko, nam vodo zopet skaliti. Toliko bolj se je torej nekterim ljudem čuditi, ki se še pri vsem tako po starim obnašajo in po starim mislijo, kakor da bi bili te dve leti spé v postelji dopernesli. Ni dolgo, kar je eden teh dobromislečih k mestnemu in deželnemu poglavarstvu šel, s prošnjo, da bi se mu žlahtnost podelila. Poglavarstvo ga vpraša po zaslugah, na ktere on svojo prošnjo opera. Mož reče, da se leta 1848 ni puntal, da tudi nobeniga šuntal ni, da ni v svoji pisarnici nič zanemaril in tedej toliko bolj žlahtnost zadobiti misli, ker ni nikakor kakiga zaničevavniga, postavim pastirskiga ali pa kmečkiga, ampak prav dobrega, imenitnega in bogatiga mestniga rodu. Kaj mislite, da je poglavarstvo na te važne spricala odgovorilo? Če ravno iz prav učenih in modrih mož obstoji, so muvender zasluge moža tak malo v glavo šle, da mu je reklo, da, če nima kaj družiga povedati, mu vlada ne more ne le žlahtnosti, temuč pri takih zaslugah, še nar manjši službe ne podeliti. Preden ne more povedat, da je to in to imenitno delo dopernesel, naj se nikdar več ne oglasi. De tega in tega niso storili, zamore z njim vred veliko milijonov avstrijskih državljanov reči, kterim vender zato nikdar v glavo ne pade, kaj taciga kakor on tirjati. Kar je pa od svoje dobre rodovine omenil, pa ono ne razume, kako bi rod in pa žlahtnost skupej šla, zakaj Avstrija je v vsih svojih udih enakopravna država, v kteri imajo zasluge veljati, ne pa rumenjaki iz Ščavnice in pa hšje z tremi ali štirimi nadstropji. Kaj je možak na to rekel, ne vemo, mi pa rečemo tacimu poglavarstvu: Slava in živio! — V kratkim bo prišla v državnim zakoniku postava zastran državnega izdajstva (Hochverrath). Nikjer ni take postave bolj kot ravno v vstavnih državah potreba, ker so tukej gotovo vselej stranke, od kterih marsiktera zaide. Nektera sili preveč naprej in bi, ko bi ji po godu šlo, vse prekucnila; nektera pa zopet po rakovo koraka in tudi ona bi ravno toliko škode, če se ne več kot prva naklo-

nila. Zatorej je treba terdne meje in postave, ki tak nazaj pot zapira, kakor tudi prekucnem v bran stoji. Prekucijska stranka je na Laškem in Ogorskem strašno po glavi dobila in njeni tovarši in podporniki so se razkropili. Od te strani se zdaj ni preveč bati. Pa komaj je vlada z ljudstvom združena podlago vstave in tedaj vse narodne sreče postavila, se je berž una druga stranka oglasila, ki jo je novo državno oblačilo neizrečeno bodlo. Ta stranka se še zdaj tu in tam slasti na Ogorskem oglašja in je toliko bolj prederzna, ker v svoji abotni domišli še vedno meni, de ji vlada na strani stoji. De se je zlo motila, jo je moglo že ne ravno slavno odpravljenje Babarczita od cesarjeviga dvora prepričati. De so pa njene nade popolnoma dim bile, bo v kratkim iz državnega zakonika zvedila. En oddelk tiste postave bo ta, de je državnega izdajstva vsakdo deležen, kdor proti vstavi al kaj piše, al kaj očitno govori, al pa tudi skrivne naklepe kuje. Ministerstvo se je počenjanja te stranke naveličalo.

Na Dunaju so škofje staroverskiga zakona. Pri njih pogovorih jim narodnost velike napote dela. Rumuni so se hotli popolnoma od serbskiga patriarha ločiti; pa Rajačić se je moško držal in kakor je slišati, je tudi njegovabeseda toliko obveljala, de bodo Serbi in Rumuni tudi zanaprej pod serbskim patriarham.

Včerej je bila velika slovesnost. Nadškofa iz Holomuca je mladi cesar z znamenji kardinala v Karlovi cerkvi okinčal. Jutri se bopodal cesar k ruskim cesarju v Varšavo na pogovor zastran nemških homatij. Nar berž bodo v Hesnu avstrijski vojaki, v Holsteinu pa Rusi mir naredili, de bo enkrat tega zaničljiviga pikanja in praskanja konec.

Govorili smo z gosp.dr.Klunam, ki ga je mende Thun na Dunaj poklical in sicer v zadevah učiteljske službe, ki jo bo v kakim slovenskim mestu naš domorodec dobil. Gospod dr. Klunam je povedal, de bo jel iz začetka leta 1851 nov časopis v Ljubljani na svetlo dajati. Ta časopis se bo imenoval Ljubljanečan, ker bo njegov namen slasti v Ljubljanečanih ogenjdomoljubja čedalje bolj vžigati in bo imel dva posebna značaja. Pervi bo ravno zavolj svojiga namena večidel v Ljubljanskim narečju pisan in drugič bo šaljiviga in bolj norčevavniga zapopadka. De je gospod dr. Klun mož zato, ta časopis na noge spraviti, mi ni treba dokazovati, ker so njegove zmožnosti dovelj znane.

24. oktobra.

Derm.

Ljubljana. Te dni je več bataljonov in 9 baterij napovedanih, ki bodo naglama zapored iz Laškiga na Dunaj šli.

Ljubljana. —C.— Gotovo je vsakiga domorodca zlo razveselilo uni teden v vradnem listu „Laibacher Ztg.“ brati oznanilo c.k. krajnskiga poglavarstva glede prodaje slovenskih šolskih bukev. Do zdaj so učitelji skoz in skoz tožili, de jim ni mogoče, tudi za dnarje ne slovenskih šolskih bukev dobiti. De so bile tega večidel knigoteržci krivi, ni dvomiti. Zanaprej pa se zamore vsak, ki takih bukev potrebuje ali naravnost na c.k. krajnsko poglavarstvo ali na tukajšno vodstvo normalnih šol obrniti in za denarje potrebne knige dobiti. Prišel je tedaj čas, de se bo moralo v ljudskih šolah v domačem jeziku učiti. Navadni izgovor mlačnih učnikov: „Kako bom v slovenskem jeziku učil, ker nimamo slovenskih bukev“, se je toraj popolnoma v dim razkadil. C. k. deželno poglavarstvo ponuja posebno šolskim ogledam in učiteljem teržaške šolske bukve, in to je saj gotovo znamenje, de vlada želi, de hoče, de se v ljudskih šolah v domačem jeziku mladost podučuje. Visoka vlada je tedaj — slava ji! — v tej zadevi svoje storila; nadjamo se, de bodo vsi šolski ogledi in učitelji

to veliko dobroto hvaležno spoznali s tem, de si bodo prizadevali storiti, kar od njih narodni blagor in vlada tirjata. — Kar bukve vtiče so bile večidel že v letu 1846 po prizadevanju zlahtniga grofa Stadiona natisnjene in koj na njegovo povelje na Primorskem in Istrijskem v ljudske šole vpeljane. De še vsim potrebam ne zadoste, ne moremo tajiti, vendar pa je jasno, de bodo desetkrat več koristile, kakor so dozdajne. Le po celem Slovenskem naj se brez odloga v šole vpeljejo. To bo šole neizrečeno povzdignilo.

Ljubljana. Ravno zvemo, de je gospod Melcer za skriptorja v ljubljanski bukvarnici zvoljen.

Terst. C. k. vojaško brodovje v Terstu je dobilo povelje naglo odriniti, kam de gre, to se ne ve.

Austrijska. Učitelji, ki bodo zanaprej na gimnazijih postavljeni, bodo, naj so duhovni ali ne, enako plačilo vlekli.

* Na Dunaju se je z dovoljenjem cesarja loterija ustanovila, ktere čisti dohodki se bodo dajali v zaklade Radeckiga, Weldna, Jelačića Haynau-a in Latour-a. Društvo, ki je loterijo napravilo, sklene svoje postave z sledečimi besedami:

V imenu zvestih, ki so za cesarja in domovino, za pravico in postavni red v bitvi stali, ki zamorejo venec zmage samo krog zdobljenih udov poviti, stopi to povabilo zaupno pred prestole, katerih podstava je zvestoba, se oberne na ljudstva, ki žele, de se naj svetjše blago narodov varje, na armade vsih držav, ki hrabrost pod vsako zastavo poštujejo, na domače županije, v katerih se bo ranjenim sinovam pomagalo, na vse domoljube, ki rešitelje domovine blagrujejo, na vse čutiljive serca, ki spoznajo, de je delo sprave, rane celiti, bolečine hladiti, nesrečne tolažiti, de se bosta po bitvi prijatelj in sovražnik, cesarski vojak in honved bratovsko roko v spravo podala.

* Ministerstvo kmetijstva je načrt storilo za začasne poljske postave. Obstoja iz treh razdelkov. Pervi razdelk govori od prestopkov zoper poljsko posestvo; drugi razdelk zapopade ravnanje zoper prestopnike in tretji odloči vravnavo in postavljanje poljskih čuvajev.

Horvaska. „Jug. nov.“ pišejo: Pravdoslovna akademija v Zagrebu se je odperla, in tudi akademski gimnazij. Na akademii še ni mnogo poslušavcev. Na gimnaziu je krog 300 djakov, tedaj mnogo več od lani. Z radostjo vidimo med njimi tudi več slovenskih mladenčev iz Štajarskiga in Krajnskiga. — Letos se je tudi začel nemški jezik in nemško slovstvo učiti, in sicer po dve uri na teden.

Serbska. Iz Zemuna se piše v „Südl. Ztg.“ „Soldatenfreund“ je zgubo ljudi v madjarski vojski naznanil in povedal, de je skoz meč in bolezn 150—200,000 ljudi konec vzelo. Mi menimo, de je to število premajhno, ker se je pri nas Serbi pri popisovanju sledeča zguba pokazala:

V petrovaradinskem polku .	10,000	duš
„ nemško-banaškem „	11,000	„
„ serbsko-banaškem „	12,000	„
„ čajkiškem „	7,000	„
„ mestu Kikindi „	3,000	„
Skupej .	43,000	duš

Ako se k temu še romanski polki prištejejo in zguba v Bački, ker je bilo naj hujše, in v Banatu, kjer so se narodi tako rekoč preselovali, ne bomo preveč rekli, ako zgubo Serbov na 100,000 postavimo.

* Iz serbske meje se piše: Popisovanje v Veliki Kikindi je pokazalo veliko zgubo prebivavcov na Ogorskem v zadnjih dveh letih. To mesto, ki je 1848. leta 18,000 prebivavcov imelo, jih ima zdaj 14,850 in sicer: 10,825 Serbov, 82 Horvatov, 440 Slovakov, 100

Bulgarov, 1 Poljca, 1737 Nemcov, 442 Romanov, 1151 Madjarov, 72 Ciganov.

Galicia. Na gimnazijih v Bohni, Tarnovu in Rzeszovru je poljski jezik za podučniga vradno naznanjen, vendar se bo zgodovina in zemljoznanstvo, kakor tudi latinski in gerški jezik v več razdelkih v nemškem jeziku učil. Poljski in nemški jezik in slovstvo je na teh gimnazijih redni predmet, tudi rusinski jezik se bo učil, kjer se potreba pokaže in ako starši učencov tirjajo. Na gimnaziu v Přemislju ostane nemški podučni jezik. Poljski in rusinski jezik nista redna predmeta. V gimnazijih, ki v izhodnih krajih Galicie leže, ostane nemški podučni jezik, in rusinski se bo takrat vpeljal, ko bo dovelj učnikov in šolskih bukev. Rusinski in nemški jezik sta povsod redna predmeta, poljski jezik ni redni predmet. Lvovski dominikanski gimnazij stori izjemo. Nemški jezik je podučni in rusinski in poljski sta neredna predmeta.

Tuje dežele.

Bosna. Belgraške novine naznanjo, de je v Bosni vse mirno, v Hercegovini pa še staro stiskanje in stare postave vladajo; od novih še ni ne sluha ne duha.

* V „Osservatore Dalm.“ se iz bozniške meje sledeče piše: Novice iz Knina naznanijo, de je v Krajni vse mirno. Vstajniki se nikjer več ne zbirajo, poljskih in madjarskih vsokov se tudi že le malo vidi. Krajci so zavolj tega vstali, de bi se vojašnji in novimu davku odtegnili. Zdaj pa so z obojo napravo zadovoljni. Razun tega se je iz noviga v Bosni žitni davek vpeljal. Pripoveduje se, de so Kediću zavdali.

* Iz Groba se piše 11. oktobra: Omer paša, od kteriga so menili, kakor je sam rekel, de bo z svojo armado v Stari Majdan prišel, se je naglama namenil v Pridvoru ostati. Toraj je poslal musulima Mira Alai Bega s posebnim pooblastenjem v Krajno, de naj tam poprave v djanje vpelje; Turki ga pa niso hotli poslušati, in on se je moral v Pridor nazaj verniti brez de bi bil kaj opravil; Seraskier je toraj naglo z svojo armado tabor zapustil, je malo vojakov v Banjaluki pustil in se naglo v Sarajevo napotil. Pripoveduje se, de je na vstajnike zadel in jih razpodil, de pa z streljstvom ne more naprej, in de njegovi vojaki zlo mrejo; zavolj tega Turki upajo, de se bodo zamogli omenjenim preuredbam kmalo spet z večjo srečo upreti.

* V „Agramer Ztg.“ se piše iz Bosne, de je 300 v vojaštvo vzetih mladenčev pevajočih ilirske pesmi v Sarajevo prišlo, kterim je Omer paša nasproti šel z vsimi generali in muziko. — Albaneze, ki so po deželi službo žandermerije opravljali, katerih je bilo okolj 600, je Omer paša domu spustil, in spahije namesto njih postavil. — Kristjani težko pričakujejo, de se jim bo stanje poboljšalo, ktero je zares zlo žalostno. Res je, de kristjani v nobeni evropski in azijski turški deželi toliko ne preterpe kakor v Bosni. V Anatolii in Rumelii je dovoljeno kristjanam nekatere verske slovesnosti obhajati, kakor merliče očitno pokopavati in pred njimi križe nositi, tudi duhoven sme merliča na pokopališe spremiti; dovoljeno jim je tudi cerkve zidati, kar pa v Bosni ne terpe. Prišla sta zadnji dva franciskana v Sarajevo, de bi pravice zadobila, ktere jim je vlada dovolila. Ko sta fermane pokazala, se defterdar Effendi ni sramoval, ferman na tla vreči z besedami: „To je prestaro in ne velja nič več.“

Ljudje so še dovelj zdravi.

* Gazzeti di Zara se 12. Oktobra iz Livna piše: Po celi Bosni, Hercegovini in Krajni vre. Nekatere dni že Omer paša med nami prebiva z armado; popisovanje se bo pričelo — to bo strašen dan, ker vsi Turki so se namenili, se

z oboroženo roko temu ustaviti; mnogo kervi se bo prelilo.

Ruska. Ruski car je knezu Paskieviču maršalno žeslo z diamantnim napisom podaril in ga sam pozdravil na dan, ko je obhajal svoj 50 letni god, kar je v carjevi službi.

Nemška. Na Nemškem je mnogo noviga. Govori se, da se bodo Schleswig-holsteinci z Danci za nekaj časa pomirili, pripovedujejo tudi, da bo skorej angleška in ruska vlada Schleswig-holsteince k miru prisilila. V Hesens-Kaslu se je več važniga te dni zgodilo. Pruska vlada se vedno avstrijski politiki ustavlja. Pravijo, da se je zato avstrijski cesar v Varšavo k ruskemu caru podal, da se bodo tam pogovarjali in sklenili, kaj naj se z nemškimi homatijami stori. Prusija armado zbira pri Erfurtu, bavarska vlada je tudi vse vojake, ktere je pred enim tednom iz službe spustila, nana glama skupej poklicala, armada se zbira na severni in severozahodni strani, ki bo obstala iz 20 bataljonov pešcov, 19 švadronov konjkov in iz 6 batrij pod poveljstvom kneza Thurn-a.

* Iz Bregenca je bil od zbora vladarjev berzotek na volitniga kneza Hessen-Kasla poslan, mu predloge zbora predložiti. Govori se, da so mu svetvali Hassenpflugu slovo dati, ker je boljši eno osebo žrtvovati, kakor se v hujši dogodbe zaplesti.

* „Münchener Ztg.“ prinese 18. oktobra zoper Prusijo sledeče važne besede: Govor pruskih časopisov dovolj priča, da v Berlinu čutijo, da je čas pretekel, da bi se z lepo priliznjeno besedo še kaj dalo opraviti. Zares dovolj je bilo besedi, skušnje čas je prišel, in mora se pokazati, ako pravica in posvečene pogodbe na Nemškem še kaj veljajo, ali ako je edini prederzni samoglavnosti dano, osodo Nemčije razsojevati in jo sebičnim namenam v sužnost dati. Doba je prišla, ktere geslo je: Ali — ali. Razsoditi se mora, ako ima biti le eden v celi Nemčii gospodar, z drugimi besedami, ako bo Prusija tudi v prihodnje še nemška ali Nemčija pruska. Negotovost, govorjenje in pisanje je dovolj dolgo terpelo, zmešnjava je naj viši stopnjo dosegla, zmed se mora brez odloga poravnati. Še je čas, še podavajo zvezi zveste vlade Prusii bratovsko roko v edinost! Pa že je enajsta ura; da bi nje svarivni glas gluhih ušes ne opominjal, in da bi dvanajsta ura namesti jasniga poldneva črne polnočine oznanila. V pruski roki leži zdaj razločba, ker sklep, kteriga bo storila, bo razsodil, kako bode vadlo padlo. Zamore vbogati glas pravice, pa tudi glas prevzetnosti in se oslepiti od pohota svojo državo razširiti. Da bi Bog dal, da bi pravo izvolila.

* Avstrijski, bavarski in hanoveranski vojak marširajo v Kassel; Prusija se temu zoperstavi in tudi z svojo armado tje hiti. Te reči se bodo javolne z lepo poravnale.

* Iz Hamburga se 20. oktobra v „Reichszeitung“ piše: Prepričal sem se sčasam, da se bo blagostanje Schleswig-Holsteincov popolnoma vničilo, ako naglo pomoč ne pride. Po odbitem napadu na Friedrichstadt, pri kterem je 900 Holsteincov in 39 častnikov pobitih in ranjenih bilo, so iz mesta razvaline postale! Kako zamorejo velike derzave to brezkoristno klanje, to grozopolno vojsko mirno gledati, tega ne vem in ne zapopadem. Skoraj vsak dan tirja nove žrtve.

Prusija ne neha od nezvestiga ravnanja in pošilja vedno častnike v vojaško ležišče; poslednji imajo listike, na kterih stoji zapisano: „Za eno leto oprosteno, da bo v schleswig-holsteinsko službo stopil“.

Včeraj je spet 91 Prusov skoz Altono prišlo, vsi iz Lilienkrona in Berlina in so bili do sem brez plačila spremljeni, v Rendsburgu pa vsak 10 tolarjev prejme. Deželno poglavstvo dobiva svoje povelja iz Berlina in mu

ni mar za blagor dežele, ne vidi potreb in revšine, ne brezupnosti, nezadovoljstva in bližnjiga punta, le na svojo čast in na nič drugiga ne gleda. To je grozno. Avstrija, Rusija in Anglija bi se bile imele temu upreti. V posledni dobi so tudi vojaki prišli iz Hesna in Hanoveranskiga, in zdaj je krog 6000 tujih vojakov v Schleswig-holsteinski armadi.

Laška. „Risorgimento“ pravi, da bo kardinal Antonelli iz ministerstva stopil in da na njegovo stopnjo kardinal Fornari pride.

Angleška. „Journal des Debats“ prinese sledeče o politiki Palmerstona:

Slava, ktero si je Palmerston na Gerškem pridobil, mu ne privoši spanja. Na reki Tajo hoče novo žetvo napraviti. Sportugalsko vlado ravna kakor je popred z gerško. Okrog štirih pritožb se pravda suče. Pervi dve ste sami na sebi nebitveni, med tem ko so poslednji dve naše paznosti vredni.

Angleški podložnik Ludovik Casar tirja odškodovanje zavolj zgube med časam nepostavne vlade. Dokazov, zavolj kterih odškodovanje tirja, portugalska vlada ne spozna za veljavnih od ene strani, ker so pomanjkljivi in od druge, ker se je tirjavcu škoda od tiste stranke zgodila, ki je vlado pregnala. Ravno to se je v Toskani godilo. Angleška vlada je tirjala svoje podložne odškodovati za zgubo, ki se jim je storila, ko je v Livorni nemir vstal. Znano je, da se je avstrijski in ruski kabinet takimu tirjanju terdo ustavil. To je toliko bolj važno, ker Angličani večkrat sami k nemiru pripomorejo.

Ravno to se je tudi zgodilo pri četerti pritožbi.

Angleški zdravnik, doktor Kelley se je na otok Madeiro vselil. On pa ni bil le zdravnik temveč tudi priden ud svetopisemske družbe. Treba je vediti, da pogodbe z veliko Britanijo Angličanom dopuste po svoji veri na Portugalskem živeti, jih pa zraven tega zavežejo, da se ne dotaknejo. Na to zavezo ni zdravnik Kelley kaj porajtal, ker je v svoji hiši zbore držal, kterih namen je bil, deželne rojake k odpadu od vere pripravljati. Zastonj je tega moža vlada svarila; bila je poslednjič primorana zakotniga pridgarja iz dežele spraviti. Po preteku dveh let je pa Kelley-u dovolila, da se spet nazaj verniti, se ve da s tem pogojem, da je obljubil, da se samo z ozdravljanjem pečati. On pa ni bil mož beseda in razkačeno ljudstvo je njegovo hišo razsulo. On sam je pobegnil.

Kelley toraj tirja odškodovanje in Palmerston podpera njegovo krivično tirjanje. Kakor Pacifico v Atenu si je tudi Kelley novo pohišje želel in zatoraj pustil, da so mu staro sterli, ktero mu je lord Palmerston zavaroval.

Po takih junaških činih bo lord Palmerston dovolil, da se mu njegova slika podari in potem bo v parlamentu lep govor sklenil z besedami: „Civis romanus sum“.

Amerika. V Rio Janeiri so prebivavci zlo razkačeni na Angličane, ker so v Paranagu s topovi streljali. Ljudstvo upije: „Smert Angličanom!“ Več Angličanov so napadli in zasramovali.

Razne naznanila.

— Te dni je prišlo iz Turškiga v Temišvar okrog 40 madjarskih vskokov, ki so se sami pred sodbo postavili. In pričakuje se še družih 80.

— Od 13. do 20. oktobra so v Pragi le trije za kolero zboleli. Bolnih je bilo za kolero vsih skupej 9. Štirje so se ozdravili, dva sta umerla. Tedaj so še trije bolni ostali.

— Teržacani so po povodnji poškodovanim Brešianam 5655 gold poslali.

— Nek pogumen in previden komisar je pet

roparjev, kterih so se ljudje zlo bali, pri Körönu, kjer so se okrog klatili in silno ropali, vjel in pravici izročil. Perviga je zaperl v neki kerčmi z pomočjo svojiga služabnika, ki ga je v brado ustrelil. Ta mu je povedal, kje da se njegovi štirji tovarši derže. Komisar vzame seboj nekaj oklepnikov in zaznamovano kerčmo obda. Roparji pobegnejo v klet, kamor je zlo ozki vhod peljal in so se namenili do zadniga braniti se. Komisar se pa poda z kerčmarico, ki je dve prižgani luči pred njim nesla, v kerčmo, potegne uro iz žepa, in reče roparjem, da jim 10 minut odloga dovoli, se pomisliti. Ko ta čas preteče morajo orožje odložiti, ako hočejo, da se ozki vhod ne bo z slamo zamašil, ktero bodo zažgali, da se bodo mogli na tako vižo zadušiti ali pa zgoreti. Še preden je 5 minut preteklo, so se roparji podali. Take sreče pa niso imeli z znanim tatam Ferko-am v Kistelku. Zvečer so ga ujeli in ga hotli zjutraj v Szegedin peljati. Zaperli so ga v klet iz opeke zidano. Njegovi čuvaji so vrata zaperli, se prednje vlegli in vsako uro v klet pogledali. Ko pa Ferko ni imel orožja, se je izzul, je z svojimi dolgimi ostrogami več opek iz zida skopal; in ko so prišli čuvaji v klet pogledat, se je v svojo obleko zavil in pred luknjo kakor da bi spal vlegel. Ko so ga hotli na jutro zbuditi, ga ni več v kleti bilo, samo njegovo obleko so našli, ktero je tako skupej zložil, da so čuvaji, ko so bili zadnji-krat v kleti, menili, da je on sam.

— Njegovo veličanstvo, svitli cesar je 24. oktobra ob 9¹/₄ na večer srečno v Szegakovo prišel in od tod se naravnost v k. poljsko mejno mesto Maczki podal, ker je 2 uri počil. Prebivavci so ga z živio sprejeli. — Pruski kraljevič Karl se je v Kossel podal, avstrijskiga cesarja v imenu pruskiga kralja pozdravit.

— Iz Tirolskiga so prišli na Dunaj poslanci, ministra kupčije prosit, da bi se na Tirolskem namenjena železnica začela naglo delati.

— Po verjetnih sporočilih — piše „Neuigkeitsbureau“ — zvemo, da se bo cesar iz Varšave vernivši, za nekaj časa na Saksonsko podal in pri tej priložnosti se dalj časa na Českem mudil.

— Iz Arada se naznani, da se morajo civilni vradniki z noviga opravičenju podvreči.

— Ivan Stanković, bivši narodni polkovnik in generalni tajnik serbske vojvodine, iz ktere je, kakor iz Serbskiga pregnan, prosi zdaj v „serbskih novinah“, v kaki vasi službo učitelja dobiti.

— V Novem Sadu najde 13. oktobra na jutro fantič ruto na cesti, v kteri je bilo 300 gold. Fantič prileti z najdbo domú in jo bosi materi da z besedami, da naj si obutvo kupi. Ta žena, ktero silna nadloga tare, ker je nje priden mož bolan, da ne more delati, vzame denarje in jih naravnost mestnemu predstojništvu nese in ondi izroči. Komaj nekoliko ur preteče, ko pride tisti po denarje, ki jih je zgubil in jih vzame. Ta mož da ubogi ženi, ker jih je izročila 2 gold. v srebru, ktera fantič domú prinese z prošnjo, da bi mu 5 grošev dala, da se bo zamogel enkrat najesti.

— Iz Ziska se piše, da je tam posebno huda kolera, skoraj vsak, ki zboli, umerje, in posebno žene in deklice bolezen napaduje, tako da v eni hiši en dan trije umerjejo.

— Cesar se bo še le perve dni prihodnjiga mesca iz Varšave vernil. Pravijo, da bo tudi ruski tabor pregledal.

— Na Piemontezkem se je za Brešiane, kterim je povodenj veliko škodo napravila do 8. t. m. 165,537 frankov nabralo; ravno v ta namen se je do 12. t. m. pri c. k. dačni vradni v Milanu 141,000 lir nabralo.

LEPOZNANSKI LIST.

Pripovedka od Glasan-Boga.

(Dalje.)

Turki niso pozabili, kakošno sramoto jim je bil kralj Matjaž naklonil, zato se tudi vedno naklepe kovali, ga pogubiti in se maševati. Pa kakor velika je njih armada, je vendar memo Matjaža le rahla perst, ki se s prvimi stiskam razmane. V tem času so priderle na Rusko strašne pošasti s pasjimi glavami, ki so setejdaj tudi pesoglavci imenovali in ki so po svojih potih vse živo podrobile. Ti pesoglavci so imeli dva silna kralja, Zaletel in Preletel po imenu, ki sta z risjo serditostjo kristjane pobijala in nikomur prizanesla. Njih vojska je štela stokrat sto tavežent pesoglavcov, ki je vsakteri desetim kristjanam kos bil. Ni tedaj čuda, de so se jih ti tako bali, de so že o novici, pesoglavci se bližajo, od strahu cepali in merli. Ti pesoglavci so bili s Turki v rodu, ki jih zdaj zavolj tega na pomoč zoper kralja Matjaža pokličejo. Zaletel in Preletel skleneta s celo armado svoje brate podpirati in se tudi brez zamude na Matjaža vzdigneta. Njegovo kraljestvo varuje devet gor in devet rek, ki ga krog in krog obdajajo in obtekajo in devetkrat sto tavežent mož zastraži te gore in reke. Zaletel in Preletel prestopita gore, se vstopita pri rekah, pa ne moreta dalej. Ladij še nista poznala, mostove jima dereča voda podira in drugač ni mogoče k Matjaževim priti. Te zaderge ju pripravijo, de k Matjažu poročnika pošljeta. Ta prasa kralja, kako so njegovi spredniki v to deželo čez reke prišli; če Matjaž skrivnost razodene, si je življenja svest in pesoglavci ga bodo varovali. Prašajte vojsko mojo, ki je pri rekah, reče kralj, in ta vam bo povedala. Pesoglavci prašajo potem njegovo vojsko in ta si naveže mehurje na vrat in plava lahkama, kakor slamnata bilka. Take kamne, pravi pesoglavcam, si na vrat navežite in plavali boste kot mi. Hitro si naberejo pesoglavci kamna ob potoku, si ga navežejo in se v valove spuste. Naprej gre Zaletel in njegova vojska, Preletel pa ostane zdej na bregu, pa kamna potegnejo Naletela in njegovo vojsko v valove, tako de pogine in do zadnjiga vtioni. Pesoglavcov, ki so potonili, je toliko bilo, de so reke zajezili, pa to jez porabi Preletel. S suho nogo pride čez dereče potoke, de bi pogin bratov prestrašno maševal. Usta se mu pené; strelni blisk mu žari v očeh in kri mu okoli trepavnice zasede. Strah in trepet prešine Matjaževe vojsake; pogum jim vpade; noga se nazaj pomiče. Može, ki niso nikdar bežali, beže zdaj raztreseni pred pesoglavci.

Boj je zgubljen, sovražnik pride! ta glas preleti v malo urah veliko kraljestvo Matjaža. Pobožno ljudstvo se po cerkvah, serčniš moštvo po gorah poskrije; uno moli, to se tabori in oroža, pa vsakdo se boji, na pesoglavce iti. Le Matjaž in 30 junakov z njim nočejo moliti ali se po gorah taboriti. Na vojaških jopah imajo nabarvane mrtvaške glave v znamenje, de so se smerti posvetili.

Kralja spremlja kraljica, žarna kot solnce, pa kot tisto solnce, ki ga gost oblak zatemni in pa slavni duhoven, nekdanji rejenček in ljubljeneček kralja — Matiček.

Med gorami se sprostira ravno, nezmerno polje, ki je zdaj tesen tabor pesoglavcov. Zad na višavi pa stoji silni Preletel in njegovo oko se po Evropi ozira, ki je čez polovico njegova lastnina. Naenkrat zagleda trideset konjkov in vriskaje povzame glas: Glejte, to je osobni Matjaž, ki pride prah svojih nog lizat. Pa kmalo se prepriča, de ima nar serditeji vrage pred sabo in de ni nikogar, ki bi ga za življenje prosil. Reče tedaj svoji vojski: Napravite samostrine in pokrite prederneže na dvajset sežnjev visoko s pušicami. Vojska se pripravi, vzame samostrine in strelja s pušicami, de jasni zrak v gosto noč premeni. Pa če ravno pokrije zrak, vendar ne pokrije Matjaža in njegovih pajdažev. Pušice pokrijejo le ščite junakov, pa junaki sami stoje terdno kot skala v valovju.

Serčnost navda clo sovražnike s spoštovanjem in čudenjem. Vodja pesoglavcov zapove odjenjati in junake pustiti. Boj poneha in serditost je zavzetje nadomestilo. Pa zdaj jame duhovnik svoje pušice spuščati. Niso imele ostrosti železa, pa imele so ostrost govora; niso sekale kervavih ran v kožo, pa prederle

so terde serca nejevercov; niso morale; marveč za dobro mrtve duše s pravim duham oživile. Pesoglavci sterme, padejo na kolena, spoznajo Boga in spoznajo Matjaža svojiga kralja in gospoda. Tudi Preletel pade pred kralja in mu vojvodsko palico poda in priseže. Njemu se je Matjaž nar bolj čudil, pa Preletel odgovori: Mojo vojsko je tvoj duhoven ganil, mene pa svitla prikazen, ki je nastrani duhovnika stala in mi z ognjenim mečem žugala. Pa ne misli, de bi zato moja zvestoba manjši bila. Ukaži in jez grem, migni in jez zate umerjem. Tebe varovajo viksi oblasti, kterim se mora tudi moj tilnik vклонiti.

Spreobrnjenje se o kratkim po celim kraljestvu pozve. Vse vre skupej, de bi jih vidilo; vse se tak močnih prijatlov veseli. Ime duhovna pa, ki je to delo doveršil, gre od ust do ust in le Matjaževa slava je njegovi slavi enaka. Zdelo se je, de se je po njem sam Bog proti pesoglavcam glasil in jih tak čudno premenil. Zatorej se je tudi nekdanji rejenček kralja — Matiček zanaprej le Glasan-Bog imenoval.

Boj potihne, Turki so pokorni, po deželah mir, po hišah blagostanje kraljuje. Matjaževa hiša pa se veseli poroda sinčika in sedem let zaporedama se poroda veseli, zakaj sedem sinčikov je v sedmih letih nebo Matjaževih hiš podarilo. Sam uči kralj svoje deteta umniga vladanja in hrabriga bitja; in on in kraljica popotovata z njimi od sela do sela, kazavši tu srečo, tam bitko nesrečo v nar boljši poduk. Šli so tudi soparni dan po dobravi. Vročina pritiska, oblak se dvigne, vihar nastane, silna ploha buči bliže in bliže. Dragi, povzame Katrica, stopimo v stran, ni daleč moje domovje in varno zavetje. Kralj gre z družino v stran, si zavetja in strehe v domu Katrice pri zeleni trati iskat. Še leži trata, pa več ni zelena, ampak s ternjem in koprivami zarašena; še stoji tudi domovje kraljice, paveč ne v podobi krasniga grada, ampak nage stene molé v zrak, ki so prebivališče kač in zelenkastih kušarjev.

To je prekletje Marice; reče kraljica, ki se je z mano za te in za svitlo kraljevo krono potegovala; naglo idimo iz te puste samote, boljši je ploha kot prekletje Marice. Pa zdajci se vlije dež in moči rumene lasce detetov, de se iz vsaciga kodra gosti curki cedijo. Matjažu in tudi Katrici se deteta smilijo. Plašne noge stopi družina v leseno bajtico unkraj trate, v domovje bogaboječe, zapušene Marice.

V edini izbi je revna posteljica in na postelji leži bolna Marica, mila kot luna, kadar pojmlje in limbar, kadar ovne. Ko zagleda Matjaža, povzdigne rahlo svoj glas in te besede govori kralju: Zapusti to revno bajtico, ker revšino zaničuješ; noša ti je več kot pobožnost in več cene je lišp trupla kot lišp duše pri tebi. Nebo je tvojo ženitev vidilo in se jezilo. Devet let ležim zavolj tebe že bolna in drugih devet let mi je naloženo, kar je še hujši, med svetam živeti. Potem dam slovo svetu. Pa ne tebe, ne tvoje družine ne bo pri pokopu. Pri pogrebu teh detetov bom jez škropilo nosila in otožne pesmi prepevala.

Molče gresta kralj in kraljica iz izbe. Na pragu že pade prvorojeno dete in se več ne zbudi. Bratci ga plakaje oklenejo in eden za drugim na njegovim vratu v smert zaspé. Prerokovanje Marice je spolnjeno. Matjaž koplje jamice in v vsako jamico eno dete položi; kraljica stoji oterpjená, kakor živa voda, kadar jo zima v led prekuje; zopet zdrava Marica pa nosi škropilo in škropi z žegnano vodo mrtve deteca in otožne pesmi prepeva.

Kraljica Katrica je noč in dan stermela. V njene usta ni prišel ne kosček kruha in iz njenih ust ne glas besede. Ko se predrami, oberne svoje črne oči proti nebu in preklinja nebo in zemljo, stvarnika in stvarjene reči. Nebo prosi, de bi ji strela poslalo; zemljo pa roti, de bi se odperla in jo živo požerla. Nebo je ne sliši, pa sliši jo zemlja. Nje tlak se zatrese, razpoči in do črniga pekla brezno odpre. V brezno pa telebi kraljica in černo peklo se veseli, zopet grešnico v svojo oblast dobiti.

Trojna ljubezen Matjaža postane enojna. Ljubil je deteta, ki so mu umerle, ljubil je Katrico, ki mu jo je zemlja požerla in ljubil je svoj narod, ki ga še ljubi. Noč in dan si v povzdigo njegove veličasti oberne. Slaveni

so bili zares slavni narod, pa žali Bog! le za kratek čas.

Matjaža obhaja če dalje večí otožnost. Samši hodi semtertje, v duhu misli, pa molk na jeziku. Prišel je v tamno hosto. Od ene strani se glasi votlo tolkanje glesca, od druge pa stopinje siviga starčeka. Nevidna moč vleče Matjaža h starčku. Ta mu poda roko, ga pozdravi in mu reče: Ne, bo ti treba žalovati, ako si dveh reči porok. Pervič, je li serčno tvoje serce?

„Ni mi potreba serčnemu biti. Se prikažem in sovražnik bega, kakor bi ga burja odnesla“.

Dobro, pravi starček, ako si tudi porok molččnosti Katrice, ti bo Katrica zopet dana.

„Sim“, odgovori Matjaž.

Pojutrišno noč tedaj, pravi sivček, ne spavaš več sam v samotni izbi. Pojdi dans k hudimu gradu. Tu notri so goslice, ki jih varuje sedem orlov in sedem oroslanov. So varhi odpravljene, vzami goslice in napoti se proti peklju. Ko tje prideš, te bodo skratje prašali, koliko tvoja godba velja. Reci jim, de si boš plačo sam jemal. Ko odgodeš, si bodeš za plačo Katrico zbral. Pa gorje ji, ako molčati ne zna, preden sedem sežnje pod zemljo ne prideta. Ona je zgubljena na vek in ti več tlaka zemlje ne najdeš.

Več bi bil hotel še Matjaž slišati, pa starček odide v hosto in več ni ne duha ne sluha po njem. Matjaž se tedaj vzdigne in proti hudimu gradu napoti. Vrata poslopja so zaklenjene, pa en mahlej jih na dvoje precole. Pred očmi kralja se sprostira velika, prekrasna soba. V sredi sobe je mizica in na nji goslice, od kterih je starec pripovedoval. Sedem orlov jih varuje na levi, sedem oroslanov na desni. Pa ko zveri Matjaža vgladajo, niso več divje, temuč krotke kot gerlice in golobice. Orli mu pihljajo s svojimi perutami hladiven zrak in oroslani mu perste ližejo, s kterimi jih gladi. On pa vzame goslice, vhere strune in koraka po svojo Katrico proti peklju.

Škratje zapazijo, de se nekdo približuje in radovedni skoz okna pokukajo. Gromovito veselja vstane, zagledati godca, ki jim bo od posvetnih reči prepeval. „Koliko hočeš za godbo“, mu vsi z enim glasom upijejo.

Plačo za godbo si bom sam jemal, odgovori kraljevi godec.

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

* Na Dunaju pri Geroldu se že dobe od Anastazija Grün-a ponemčene slovenske narodne pesmi. Veljajo 1 gold. 48 kr.

* V državni tiskarnici na Dunaju se ravno zdaj tiska serbska pravoslavna terminologija. Česka je že na svitlo prišla. Deržavljanski zakonik je že natisnjen v serbskem jeziku. Gosp. dr. Petranović, ki ga je prestavil, je iz lastne roke cesarja 1000 gold. plačila prejel.

* Dr. Miklošić bo izdal časopis za „dogodivšino in jezikoslovje slavensko“, 8 pol je že gotovih, vsih skupej bo kakih 20. — Tudi bo ta gospod „stari rokopiš supralski“ ki je prepisan iz ljubljanske knjižnice, in zapopade slovenske cerkvene stvari, na svitlo dal pod naslovom: „Žitije svjatih“ (Življenje svetnikov.) To delo bo precej veliko. Imelo bo kakih 40 pol.

* Na Dunaju mislijo prostovoljci začeti česke igre igrati. Perva igra bo: Divotvorny klobouk.

* Znani serbski obrazar Joanović je pretekle dni sliko slavnega djakovskega škofa Strossmayerja izdal; tudi bo kmalo sliko prvega serbskega vojvoda Suplikaca izdal.

* V Zagrebu so spet razpisali darila za naj boljše originalne dramske igre, ki se imajo do konca mesca julija 1851 dogotoviti. Darila so štiri razpisane, namreč za 400 gold. 200 gold. 120 gold. in 100 gold. Predmet mora biti iz zgodovine Jugoslovanov ali kakega drugega slovanskega rodu.

* Ni davno kar je prišel 3. zvezek českega Muzeuma na svitlo, ki zapopade: 1. Ktery jest neju starši kostel v Prage od Tomka. 2. Rytíři, vesela igra Aristophanova, prestavil V. Nebeski. 3. Rozbor vivinováni filosofije. 4. O meteorologii od Safarika. 5. Kritiky, Zpravy v Muzeumu ino Matici. 6. Nové knjihe a návěsti o českém divadle.